

N:o 171.

Af Herr **M. Ahlgren**: *Om beviljande af anslag till inrättande af en teknisk undervisningsanstalt i Sundsvall.*

Såsom inledning till denna min motion tillåter jag mig hänvisa till hvad Kongl. Maj:t uti sin nådiga Proposition om Statsverkets tillstånd och behof redan vid 1850 och 1851 årens riksdag, angående anslag till undervisningsanstalter för slöjderna, behagade i ämnet yttra, nemligen: att i samma mån som Sveriges industri, i följd af landets hårdare klimat, långa vintrar, aflägsenhet från mera befolkade länder och mindre fullkomnade kommunikationsmedel, befunne sig på en lägre ståndpunkt än flera andra länder, framstode äfven behovet deraf, att, medelst en väl ordnad teknisk undervisning, dels bereda de inhemska näringsidkarne tillfälle att förvärfva kännedom om naturprodukterna och deras egenskaper, jemte förmånligaste sättet att genom inre och yttre förändring bringa dem till afsättliga varor på världsmarknaden, dels ock underlätta deras bemödanden att genom kunskaper, smak och färdighet vinna en ersättning för de förmåner, naturen i rikare mån tilldelat andra länder, hvilka försök att höja den inhemska industrien, enligt Kongl. Maj:ts åsigt, icke borde blifva utan framgång, då hufvudelementerna för all industri lyckligtvis funnes i temligen rikt mått inom fäderneslandet och hvarken materialier eller krafter till deras förädling saknades, enär landet omfattar stora odlingsbara trakter, rika berg, vidsträckta skogar och talrika vattenfall samt Sveriges innevånare i hög grad ega fallenhet för mekaniska yrken.

Oaktadt dessa lika sanna som behjertansvärda ord, vill det synas som hvarken Regering eller Representation med synnerlig bevågenhet omhuldat vårt lands tekniska undervisningsväsende, åtminstone så vidt frågan varit om sjelfva yrkesarbetarnes bildning eller att ur deras leder genom bibringande kunskaper söka framdraga de utmärktare förmågorna till högre teknisk bildning. Visserligen hafva under de tvänne sednaste decennierna tekniska elementarskolor blifvit inrättade i Malmö, Norrköping, Örebro och Borås, men vid dessa skolors bildande är ingalunda de olika industriidkande orternas mera speciela behof afsedt, hvarförutan dessa skolor med sin närvarande organisation hufvudsakligen meddela samma undervisning, som hvarje på realinien fullständigt elementarläroverk kan och bör lemna, hvadan ifråga-

varande tekniska skolor ingalunda synas motsvara den uppgift, som i allmänhet en teknisk undervisning har. Emellertid gör sig den åsigten allt mer och mer gällande, att ett bland de väsendtligaste vilkoren för industriens utveckling är, jemte den på verkstaden förvärfvade handafärdigheten hos arbetaren, äfven och i fullt lika hög grad hans kunskaper, intelligens och konstnärliga utbildning i för sådant syfte inrättade ändamålsenliga undervisningsanstalter. Sådana undervisningsanstalter finnas nästan öfverallt i utlandet; hvar dan, om vår arbetsskicklighet icke står desto högre, något som icke med skäl lärer kunna invändas, tiden torde vara inne att äfven hos oss mer behjertas vigten af en lämplig och tidsenlig undervisnings ordnande för den i industriens tjänst inträdande ungdomen.

Vidkommande åter frågan, huruvida Staten bör lemna bidrag till undervisningsanstalter af antydde slag, eller omsorgen derom helt och hållet bör öfverlemnas åt kommunen, så lärer kommunerna sjelfva svårligen kunna förmås att åstadkomma desamma, ännu mindre gifva dem den fullt tidsenliga utveckling, som är villkoret för att de rätt skola gagna; och det synes dessutom i viss mån obilligt att, då Staten med betydliga medel bidrager till en ändamålsenligt ordnad undervisning för arbetare inom andra riktningar af praktisk verksamhet, icke äfven handtverkerierna något mera än hitintills skulle härutinnan tillgodoses. Men om sålunda Statens mellankomst för uppehållet af undervisningsanstalter för industriens befrämjande synes billig, så torde dock å andra sidan böra oeftergifligt fordras, att äfven kommunen bidrager; ty utom den minskade kostnaden för Statsverket, vinnas härigenom hvad som är ännu viktigare, nemligen intresse för och omtanka om institutionen inom det samhälle den tillhör, och hvarföre äfven ledamöterna i undervisningsanstaltens styrelse synes böra af kommunen utses.

Inom hela Norrland, som bebos af ett folk, hvilket eger stor fallenhet för mekaniska yrken, och hvarst finnes öfverflöd på hufvudelementerna för all industri i detta lands rika berg, vidsträckt skogar och talrika vattenfall, finnes icke någon med statsanslag hugnad undervisningsanstalt för bibringande af tekniska kunskaper. Den nordligast belägna institutionen af detta slag inom vårt land är Teknologiska institutet i Stockholm. Söder derom träffas Chalmerska slöjdskolan och tekniska elementarskolorna jemte de med och vid sidan af dem utbildade söndags- och aftonskolorna. Norr om Stockholm finnes ingen sådan läroanstalt, men väl outtömliga tillgångar på råämnen och naturkraft jemte en intelligent befolkning, hvilken genom klimatiska förhållanden är särdeles i behof af en åt industri och husslöjd riktad verksamhet. Hvarje med framgång krönt bemödande att i detta hänseende lyfta den Norrländska befolkningen, skall otvifvelaktigt blifva välsignelsebringande, ej blott för dessa provinser, utan äfven utöfva en fördelaktig återverkan på hela landet. Vid åtskilliga tillfällen hafva inom olika delar

af Norrland öfverläggningar egt rum om lämpligaste utvägen att bibringa den talrika klass, hvilken antingen skall ingå eller redan ingått i näringarne, en med hänseende till dessa yrken mera tidsenlig undervisning, än den, som meddelas vid de allmänna läroverken; men något nämnvärdt resultat har, så vidt mig är bekant, af dessa öfverläggningar icke uppstått. Då emellertid under sednare åren torde blifvit ådagalagdt, att stora brister vidlåda våra redan inrättade tekniska läroverk, hufvudsakligast derutinnan att vid desamma endast i ringa mån lemnas undervisning i sådana kunskaper, hvilka hafva ett mera omedelbart inflytande på praktisk yrkesverksamhet, hvarken kan eller bör af mig ifrågasättas statsanslags beviljande för inrättande i Norrland af något tekniskt läroverk i likhet med dem, som i medlersta och södra delen af Riket för närvarande ätnjuta sådant anslag; men äfven om, på sätt förspörjes, nuvarande tekniska läroverk i en snar framtid skulle komma att omorganiseras, torde denna omständighet icke utgöra något hinder för mitt förslag att i norra delen af Riket, ju förr dess keldre, inrätta en annan teknisk skola med hufvudsakligen praktisk riktning. Det är med anledning häraf och till undanrödjande i någon mån af den ofvan antydda bristen, hvad de Norrländska provinserna beträffar, som jag vågar föreslå inrättande till en början af en teknisk läroanstalt derstädes uti staden Sundsvall. Tillåtande mig särskildt föreslå denna plats af anledning dels att Sundsvall, som näst Gefle är den folkrikaste stad i Norrland, icke eger något annat af Staten bekostadt undervisningsverk, än en lägre elementarskola, samt dels emedan mig är bekant att tjenlig lokal derstädes för undervisningsanstalten lemnas.

Då denna läroanstalt, enligt mitt förmenande, i främsta rummet bör afse undervisning åt personer, som redan ingått i de praktiska yrkena, följer ock att dess organisation bör blifva närmast öfverensstämmande med tekniska elementarskolan i Eskilstuna, dock med iakttagande deraf att undervisningen icke företrädesvis komme att afse tillämpning å jern och stålmanufakturnäringen.

På grund af hvad jag sålunda haft äran anföra, får jag vördsamast föreslå:

- a) att till inrättande och underhållande i Sundsvall af en teknisk undervisningsanstalt, organiserad på sätt här ofvan är vordet antydt, Riksdagen måtte på anslaget till undervisningsanstalter för slöjderna bevilja ett årligt belopp af 5,000 R.dr, under vilkor att staden Sundsvall åtager sig att för samma undervisningsanstalt bekosta nödig lokal jemte inredning och uppvärmning;
- b) att ifrågavarande tekniska undervisningsanstalt, med af Kongl. Maj:t för dess verksamhet utfärdadt nådigt reglemente, ställes under inseende af en utaf stadsfullmäktige i nämnde stad vald styrelse, hvars ledamöter inom sig utse ordförande; samt

e) att till anskaffande af erforderliga läroapparater för omförmälda undervisningsanstalt ett anslag af 3,000 R:dr må för en gång beviljas.

Om remiss till Stats-Utskottet anhålles.

Stockholm den 29 Januari 1870.

M. Ahlgren.

N:o 172.

Af Herr **F. Palander**: *Om erhållande af räntegaranti å den anläggningskostnad, som beräknats för en jernväg mellan Wexjö och Carlskrona.*

Af Bilagan N:o 3 a) till Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen angående Statsverkets tillstånd och behof finner man, att dåvarande chefen för Fortifikationen ansåg, att Carlskrona örlogsstation ej kunde undgå att vara "ett ständigt föremål för oro och bekymmer, till dess den blefve antingen satt i försvarbart skick eller ock utrymd." Enligt min uppfattning, så väl af åsigtorna inom Representationen, som ock af landets nuvarande finansiella förhållanden, är det icke att förvänta, att de från 4 till 7 millioner, som det uppgifves att Carlskronas nöjaktiga befästade skulle kosta, komma att under den närmare framtiden för detta ändamål anslås. Detta öfverensstämmer jemväl med mina åsikter om hvad som är lämpligt, enär jag anser, att för det närvarande och tills vidare de belopp, som landet möjligen skulle kunna för dessa fästningsbyggnader afse, om de i stället på ett ändamålsenligt sätt användas, dels i och för kommunikationernas lättande genom jernvägar, dels för ungdomens uppfostran till nyttiga samhällsmedlemmar, jemväl för landets försvarskraft äro bättre använda, än om de afsågos för befästandet af inloppen till Carlskrona, synnerligen då för närvarande, med afseende å sjöfästningars beskaffenhet, åsigtorna bland de sakkunnige ingalunda torde vara eniga eller stadgade.